

LEKCJA 58

Temat „Skąpiec” Moliera, czyli
studium władzy pieniądza
nad człowiekiem.

Wyszukaj znaczenia wyrazów: skąpstwo i skąpiec. Następnie zgromadź ich synonimy i antonimy

*przypadłość · ułomność · słabość · śmieszność · sknerstwo ·
•wada charakteru · niekorzyść · narowy · ujemna strona · niedoskonałość · przywara ·
chytrość · centuś * dusigrosz *liczygrosz * liczykrupa *chciwiec *hojny *szczodry
*dobroduszny *rozrzutny *rozrzutnik *lekkoduch · utracjuszostwo

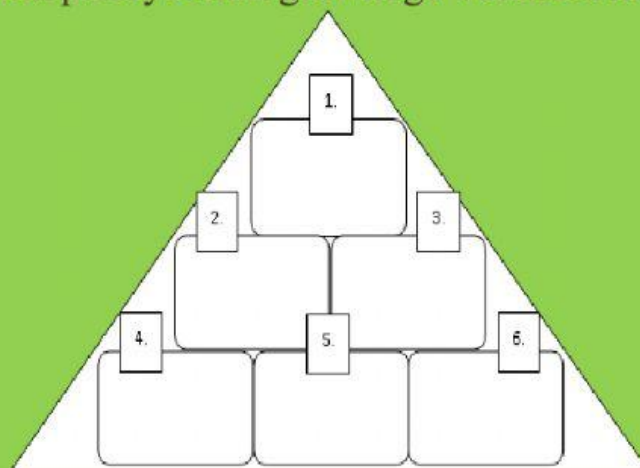
antonimy	synonimy		

- Dopasuj zestawienie cech osoby skąpej i oszczędnej i wykaż, że Harpagon ma cechy skąpca. Przytocz w uzasadnieniu konkretne sytuacje z komedii.

SKĄPY	OSZCZĘDNY

Rozumie interes obu stron	Wie, że każdy oszczędza w miarę własnych możliwości i potrzeb	Narzuca innym jego sposób oszczędzania	Jego oszczędzanie nie wpływa na innych
Wie, kiedy oszczędzanie się nie opłaca	Negocjuje ceny wymagając obniżki cen od sprzedawcy	Kieruje się tylko najniższą ceną	Ma konkretny cel
Zachowuje się żenująco	Wie kiedy należy odpuścić	Stawia na stosunek ceny do jakości	Nie ma żadnego celu, oprócz samego posiadania gotówki

- Uzupełnij schemat priorytetami głównego bohatera komedii w odpowiedniej kolejności.

- Wpisz przejawy skąpstwa Harpagona

■ Połącz w pary cechę Harpagona z cytatem ją ujawniającym.

EGOIZM

ZACHŁANNOŚĆ

INTERESOWNOŚĆ

PODEJRZLIWOŚĆ

CYNIZM

WYBUCHOWOŚĆ

OKRUCIEŃSTWO

CHCIWOŚĆ

SKĄPSTWO

OBOJĘTNOŚĆ NA
POTRZEBY INNYCH

NIELICZENIE SIĘ Z
UCZUCIAMI NAJBLIŻSZYCH

Harpagon: Słowem bardzo się cieszę, że się zgadzamy w zapatrywaniach: łagodne bowiem wejście i stateczność panią ujęły mnie za serce i byleby miała jaki posążek, gotów ją jestem poślubić.

Eliza: jestem najuniżniejszą służką pana Anzelma, ale z przeproszeniem ojca żonę jego nie zostanę.

Harpagon: jestem twoim najniższym podnóżkiem, ale z przeproszeniem panny, żonę jego zostaniesz jeszcze dziś wieczór.

Jakub: pańskie konie? Ależ dalibóg one po prostu z nóg lecą! Nie powiem panu, że leżą na podsiółce (...)

Harpagon: Wielka mi krzywda! Cały dzień nic nie robią.

Harpagon: oto mi kawał obwiesia. Wygląda mocno podejrzenie, wolałbym, aby ten pies kulawy raz zniknął mi z oczu. Ach cóż to za straszny kłopot mieć w domu tak straszną sumę pieniędzy, szczęśliwy kto ma cały majątek w bezpiecznej lokacji, a zachowa sobie to, co potrzebne na bezpieczne wydatki. To nie mała rzecz znaleźć w domu bezpieczną kryjówkę.

Harpagon: jak to. Imć Anzelm jest partią pierwszej wody. Szlachcic to herbowy, człowiek spokojny, przyzwoity, rozsądny, zamożny, nie mający dzieci z pierwszego małżeństwa. Czy mogłaby znaleźć lepszego?

Walery: Wszystko prawda. Ale córka mogłaby znowu odpowiedzieć, że pan traktujesz sprawę zbyt nagle, że trzeba by przynajmniej trochę czasu, aby się przekonać czy jej serce...

Harpagon: nie, taką sposobność trzeba w lot chwycić w lot. On godzi się wziąć ją bez posagu.

- Połącz w pary cechę Harpagona z cytatem ją ujawniającym.

EGOIZM

ZACHŁANNOŚĆ

INTERESOWNOŚĆ

PODEJRZLIWOŚĆ

CYNIZM

WYBUCHOWOŚĆ

OKRUCIEŃSTWO

CHCIWOŚĆ

SKĄPSTWO

OBOJĘTNOŚĆ NA
POTRZEBY INNYCH

NIELICZENIE SIĘ Z
UCZUCIAMI NAJBLIŻSZYCH

Harpagon: to bardzo źle robisz. Jeśli masz szczęście w karty, powinieneś z tego korzystać składać wygrana na uczciwy procent, aby się czegoś dociułać.

Harpagon: ciebie, żdźbelko i ciebie, szczygiełek, przeznaczam do płukania szkiełek i nalewania wina, ale tylko wówczas, gdy ktoś będzie miał pragnienie. A nie wzorem tych błaznów lokaj, co to naprzykrzają się ludziom i namawiają do picia, wówczas, kiedy się nikomu o tym nie śniło.

Strzałka: cóż ja zrobiłem?

Harpagon: to zrobiłeś, że chcę, abyś się wynosił.

Harpagon: nie wstydź się, powiedz, grzęznąć w takich łajdactwach, brnąć w straszliwą rozrzutność i trwonić haniebnie majątek, z trudem uzbierany przez rodziców.

Kleant: czy ojciec się nie rumieni poniżać swą godność tego rodzaju rzemiosłem?

Frozyna: niechże mi pan nie odmawia łaski, o którą błagam. Nie wyobraża pan sobie ile radości...

Harpagon: idę już. Wołają mnie. Do zobaczenia.

Strzałka: za co mnie pan wygania?

Harpagon: będziesz pytał, za co obwiesiu jeden? Umykaj czym prędzej, bo cię ubiję na miejscu.

- **Uważnie przeczytaj fragment *Wstępu do Skapca* pióra Tadeusza Boya-Żeleńskiego i zrób krótką notatkę metodą Cornella**

Skąpstwo! to, w istocie, osobliwa namiętność. Komuż nie zdarzyło się nieraz w życiu zadumać nad nią na widok starca bliskiego grobu, niekochającego nic i nikogo, żyjącego jedynie dla siebie, a który, jednocześnie, odmawia sobie wszelkiej ośrody życia, niemal wszystkich potrzeb, po to, aby gromadzić skrzętnie zasoby „energii potencjalnej”, zawartej w pieniądzu? Można by rzec, iż to sam pieniądz, ten przenośny czynnik społeczny, oszalał, iż zbuntował się przeciw władztwu człowieka i ze sługi stał się jego panem. [...]

- Ale najwięcej jest tu podobieństwa do stanów hipnozy. Życie tak uczy nas czcić i kochać pieniądz, iż sugeruje nam w końcu jego wartość realną, podczas gdy, w idei swojej, posiada on jedynie wartość symboliczną, zamienną. Iluż ludzi wyrzeka się życia po to, aby pomnażać środki do życia! Wyobraźmy sobie tę hipnozę, posuniętą jeszcze dalej, aż do objawów przemieszczenia uczucia, tego elementarnego doświadczenia z zakresu hipnotyzmu. Widziałem np. medium, którego uczucie hipnotyzer przeniósł w szklankę; medium syczało z bólu przy każdym nakłuciu powietrza w szklance szpilką. Czy nie ma w tym podobieństwa do Harpagona i jego szkatułki?
- Skąpstwo w tym nasileniu, w jakim widzimy je u Harpagona, posiada dwa oblicza: jedno straszne, odrażające, drugie komiczne swą prostolinijnością, rozbrajające przez naiwność jego monomanii. [...] Ilekroć wrażenie grozy mogłoby przeważać, Moliere, z niezmierną zręcznością, wysuwa na pierwszy plan wrażenie niedorzeczności; i stopniowo, poprzez końcową scenę rozpacz w czwartym akcie, poprzez scenę nieporozumień, gdy Walery mówi o córce, a Harpagon o szkatułce, aż do ostatniej sceny piątego aktu, prowadzi rzecz w ten sposób, iż w końcu Harpagon wydaje się nam niby starym dzieckiem, któremu z przyjemnością oddajemy jego cacko.

- Tadeusz Boy-Żeleński, wstęp do: Moliere, Skąpiec, Wrocław 1974, s. 13–16

- Podaj trzy wyrażenia, którymi Harpagon nazywa szkatułkę z pieniędzmi

Szkatułka
z pieniędzmi

.....

.....

.....

- Wytłumacz podane związki frazeologiczne

☐ mieć (trzymać) węża w kieszeni -

☐ skąpy dwa razy traci -

SKĄPSTWO HARPAGONA NA PODSTAWIE FRAGMENTU

skapstwo jako namiętność

.....

skapstwo - podobieństwo do hipnozy

.....

Harpagon odrażający i komiczny w swojej namiętności do pieniądza

skapstwo Harpagona - odrażające

skapstwo Harpagona - komiczne

.....

.....

Uzupełnij notatkę z lukami: stary Harpagon i jego zguba

Akcja rozgrywa się w _____, prawdopodobnie w latach _____ autorowi sztuki.

"Skąpiec" to _____ komedia, pisana _____.

Głównym bohaterem jest tytułowy skąpiec, starszy człowiek, którego jedynym sensem życia są _____.

Jest wdowcem, ma dwoje dzieci. Przez swoje skąpstwo zjednął sobie jedynie _____ dzieci, które wykorczone jego zachłannością i postawą czekają tylko na śmierć starego sknery.

Chory, opętany żądzą posiadania Harpagon nie stara się polepszyć stosunków rodzinnych. Dolewa oliwy do ognia oznajmiając Elizie przymus

_____ z pięćdziesięcioletnim przyjacielem niewymagającym _____.

Sam zaś chce wziąć za żonę młodziczką, biedną _____, nie ma jednak pojęcia, że jego syn Kleant _____ ów pannie, a ona go przyjęła.

Dzieci czują się niekochane, są zaniedbane przez starego ojca, który nie tylko nie ofiaruje im miłości, ale i pieniędzy na utrzymanie. Kleant zmuszony jest do uprawiania _____, a Eliza do bezwzględnej posłuszeństwa szydzącego i zarówno upokarzającego ją publicznie ojca m.in

_____ jej słów lub nazywanie "pieszczotliwie" _____.

Harpagon ponad życie ukochał sobie swoją _____, zakopaną w _____.

Do wszystkich ludzi, czy to też służby czy własnych dzieci żywił podejrzliwość i widział w nich potencjalnych _____ tylko czyhających na okazję zrabowania jego majątku.

Z niewiadomych powodów umyślił sobie ożenek z Marianną, która choć kochała Kleanta była bardziej skłonna wyjść za starego, odpychającego bogacza niż wieść niepewne życie u boku Kleanta. Pod koniec gdy pada oferta odzyskania pieniędzy w zamian za odpuszczenie Marianny starzec godzi się bez zastanowienia, ukazując w ten sposób czym są dla niego _____ w porównaniu z _____.

Wykazuje się ogromnym zapalem do bogacenia się, żądając posagu od Marianny, dokładnie znając sytuację _____ jej i jej matki. Korzysta na propozycji Anzelma: _____ dwóch weseli, zapłata _____ za śledztwo w poszukiwaniu jego własnych pieniędzy oraz zakup _____.

Jego konie nie dojadają, służba dostaje niewielkie _____, ludzie pomagający mu nie mogą liczyć na wynagrodzenie np. kobieta, która "przekonała" Mariannę do małżeństwa z nim, imieniem _____.

Skąpiec oszczędza jak tylko może, wydając przyjęcia dla _____ osób kazał przygotować jedzenia tylko na ośmioro. Kazał rozcieńczyć wino z wodą, oddać _____ z uczty z powrotem do sklepu, zasłonić _____ płamę z oleju - wszystko z obawy o zmniejszenie się bogactwa.

Zachowanie Harpagona niekiedy jest komiczne, godne politowania, ale jego przekładanie złota ponad wszystkie inne wartości jest _____ psychiczną, od której nie ma ratunku.